

Załącznik nr 2

dr Iwona Wrońska
Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego
Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku

Autoreferat przedstawiający opis dorobku oraz osiągnięć naukowych wnioskodawcy¹

1. Imię i nazwisko:

Iwona Wrońska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

2005 r. - uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych, nadanego uchwałą Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Prawo do sądu w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*.

Promotor: Prof. dr hab. Bogdan Wierzbicki

Recenzenci: Prof. dr hab. Piotr Hofmański oraz Dr hab. Mieczysława Zdanowicz, prof. UWB

2000 r. - uzyskanie tytułu magistra prawa na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, na podstawie pracy magisterskiej zatytułowanej *Wylączna strefa ekonomiczna według Konwencji o prawie morza z 1982 r.*

Promotor: Prof. dr hab. Bogdan Wierzbicki

¹ Zgodnie z § 12.1. pkt 3) i 4) Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. Załącznik sporządzony na podstawie wzoru opublikowanego na stronie internetowej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów: <http://www.ck.gov.pl/articles/id/47.html>

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

od 2002 r. do 2006 r. - jako asystent w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

od 2006 r. - obecnie - jako adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

W ramach umowy cywilno-prawnej współpracowałam także z Wyższą Szkołą Administracji Publicznej w Białymstoku oraz Wyższą Szkołą Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach o tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.):

Iwona Wrońska, *Pozytywna dyskryminacja kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2019, ISBN: 978-83-65696-19-9.

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. Robert Grzeszczak, prof. UW

Prof. dr hab. Barbara Mikołajczyk

Omówienie osiągnięcia naukowego wskazanego powyżej:

Zainteresowanie międzynarodowym prawem praw człowieka towarzyszy mi od początku pracy zawodowej na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Tematyka ochrony praw i wolności jednostki już podczas studiów stanowiła przedmiot mojego szczególnego zainteresowania, co zostało spotęgowane podczas aplikacji radcowskiej, która umożliwiła mi łączenie teorii prawa z praktyką i pozwoliła na zgłębienie zagadnień związanych z ochroną praw i wolności jednostki, nie tylko w polskim systemie prawnym, ale również w prawie międzynarodowym - co też było bezpośrednią przyczyną wyboru tematu rozprawy doktorskiej. Pracę doktorską poświęciłam standardowi prawnemu prawa do sądu w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który to standard stanowił obszar *stricte* interdyscyplinarny (łączy systemy prawa krajowego z systemem prawa międzynarodowego w obszarze różnych dziedzin prawa). Praca doktorska stanowiła

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

znakomity wstęp do rozwoju dalszych moich zainteresowań i badań dotyczących ochrony praw człowieka w prawie międzynarodowym. Pobyty na stażach szkoleniowych w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasbourgu i Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu oraz liczne kwerendy naukowe w organizacjach międzynarodowych i organach międzynarodowych, tj. Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Organizacji Narodów Zjednoczonych, Parlamencie Europejskim w Brukseli czy Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w Wiedniu, umożliwiły mi dostęp do materiałów, badań i kontaktów ze specjalistami w tej dziedzinie oraz dalszy rozwój zakresu moich prac badawczych.

Decyzja o pogłębianiu zainteresowań w wielowątkowej tematyce międzynarodowego prawa praw człowieka skutkowałą przeniesieniem poszukiwań badawczych w obszar ochrony praw kobiet, jako grupy społecznej. Kobiety są grupą społeczną, którą nader często dotyka negatywna dyskryminacja z racji uwarunkowań społeczno – kulturowych, przyzwolenia na nierówne traktowanie poprzez nierespektowanie prawa przeciwdziałającego dyskryminacji, czy brak działań mających na celu niwelowanie stereotypów w postrzeganiu ról kobiet i mężczyzn w społeczeństwie. Zjawisko negatywnej dyskryminacji kobiet jest dostrzegane przez znakomitą większość organizacji międzynarodowych, jednak to dorobek prawny europejskiej przestrzeni prawnej wydaje się być tu szczególnie mocno rozbudowany i znaczący w kształtowaniu normatywnego standardu praw kobiet. Rada Europy, Unia Europejska i Organizacja Współpracy i Bezpieczeństwa w Europie stworzyły istotne podstawy prawnej ochrony praw kobiet, ustanawiając również instrumenty prawne uwzględniające konieczność szczególnej ochrony ich praw. Dlatego też, na kanwie prawa antidyskryminacyjnego europejskiej przestrzeni prawnej, pozytywna dyskryminacja kobiet – jako szczególna forma ochrony prawnej - okazała się tematem aktualnym, interesującym a jednocześnie nie znajdującym kompleksowego opracowania we współczesnej polskiej, jak i zagranicznej literaturze przedmiotu. O ile bowiem problematyka równego traktowania, zakazu dyskryminacji w ogóle, a także ze względu na określone cechy chronione (w tym przypadku – płeć) były podejmowane już w polskiej i zagranicznej literaturze naukowej, o tyle zaproponowane ujęcie tzn. uczynienia osią analizy zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej, nie zostało dotąd kompleksowo zaprezentowane.

Cel naukowy

Dostrzegając fakt, że prawo międzynarodowe – stanowiące tło prowadzonych badań – wyznacza zakres ochrony praw kobiet, zjawisko pozytywnej dyskryminacji kobiet uczyniono zasadniczym przedmiotem analiz. Wyznaczając ramy rozważań, zawężono je do europejskiej przestrzeni prawnej, uznając ją za normatywną przestrzeń oddziaływania europejskich organizacji międzynarodowych, tj. Rady Europy, Unii Europejskiej oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Zadecydował o tym szereg czynników, wśród których wskazać warto na:

zróżnicowanie regionalne *de facto* systemów normatywnych praw człowieka i ich implementacji, różnice charakterystyki prawnej uchwał organizacji międzynarodowych czy też kulturowe różnice pomiędzy regionami w skali świata. Organizacje międzynarodowe wywierają dominujący wpływ na kształtowanie standardów ochrony praw człowieka w Europie, w tym na prawa kobiet.

Tytuł rozprawy „Pozytywna dyskryminacja kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej” z jednej strony oddaje powyższe założenia, z drugiej zaś stanowi zapowiedź głównego trzonu analiz.

Biorąc powyższe za podstawę, zasadniczym **celem prowadzonych badań** uczyniono próbę określenia charakteru prawnego pozytywnej dyskryminacji kobiet w dorobku prawnym europejskiej przestrzeni prawnej, poprzez wskazanie istnienia swoistego zakotwiczenia pozytywnej dyskryminacji kobiet w zasadach równości, równości płci i w zakazie dyskryminacji ze względu na płeć.

Jego realizację wspomagały **dwa cele pośrednie**:

1. Pierwszy, dążący do stworzenia podwalin pod wprowadzenie przywołanej kategorii „europejskiej przestrzeni prawnej” jako kategorii normatywnej, obejmującej swoim zakresem – leżącą u podstaw natury praw człowieka – wspólną aksjologię, poprzez analizę składających się na nią norm prawnych, jak i norm o pozaprawnym charakterze. Umożliwiło to *in fine* traktowanie owej przestrzeni jako normatywnej i aksjologicznej koncepcji zakotwiczenia zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet.
2. Drugi, sprowadzający się do osadzenia pozytywnej dyskryminacji kobiet w normatywnym standardzie pozytywnej dyskryminacji kobiet, co w założeniu umożliwiło skonstruowanie prawa do pozytywnej dyskryminacji kobiet jako prawa podmiotowego, stanowiąc swoiste *novum* w dotychczasowych rozważaniach, poświęconych zarówno prawom człowieka *in genere*, jak również prawom kobiet.

Na potrzeby prowadzonych badań zastosowano termin „przestrzeń prawna”, nie zaś termin „system prawny”. Ten ostatni, choć właściwy prawu wewnętrznemu, jak i prawu międzynarodowemu, nie oddaje istoty rzeczy. Nie uwzględnia bowiem faktu, że specyfika norm prawnych, tworzonych w Europie przez państwa i organizacje międzynarodowe powoduje, że normy te funkcjonują niejako autonomicznie, niejednokrotnie nakładając się na siebie.

W rozprawie również celowo posłużono się terminem „normatywny” w wyrażeniu „normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet”. Zabieg ten odzwierciedla – dowodzony w rozprawie – wpływ norm prawnych, jak i pozaprawnych, na tworzenie tego standardu. Stąd zrezygnowano z wyrażenia „standard prawny” na rzecz wyrażenia „standard normatywny” jako szerszej kategorii znaczeniowej.

Dodatkowo, na potrzeby prowadzonych rozważań, zasada równości oraz powiązana z nią zasada równości płci i zasada zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, ujmowane były zbiorczo jako zasady równościowe.

W rozprawie opowiedziano się za zasadnością stosowania wyrażenia „pozytywna dyskryminacja kobiet”, mając świadomość istnienia także innych wyrażen temu służących, tj. „uprzywilejowanie wyrównawcze” „działania wyrównawcze” czy też „działania pozytywne”, „akcje afirmatywne” oraz „dyskryminacja wyrównawcza”, czy w końcu „dyskryminacja odwrotna”. Uczyniono to celowo, chcąc zwrócić uwagę – w kontekście znaczenia terminu „dyskryminacja *in genere*” – że w obu przypadkach, tj. negatywnej i pozytywnej dyskryminacji kobiet, następuje szczególne, a nie „zwykłe” różnicowanie sytuacji kobiet, przy czym słowo „szczególne” nawiązuje do ocen dokonywanych z perspektywy normatywnej, nie zaś pozaprawnej. Przyjęcie takiej perspektywy skutkowało wyodrębnieniem dwóch kwalifikowanych form dyskryminacji *in genere* – negatywnej dyskryminacji kobiet, rozumianej jako różnicowanie zakazane prawnie oraz pozytywnej dyskryminacji kobiet, traktowanej konsekwentnie w rozprawie, jako różnicowanie dozwolone (a w niektórych przypadkach wręcz nakazane) przez prawo.

Realizując cel postawiony przed rozprawą sformułowano **hipotezy badawcze**, ułatwiające prowadzenie badań w tytułowym zakresie.

1. Pierwszą przyjętą hipotezą badawczą była ta nakazująca poddać pod rozważenie, na ile zasadne jest ujmowanie pozytywnej dyskryminacji kobiet jako kwalifikowanej formy dyskryminacji *in genere*. Ustosunkowanie się do tej kwestii pozwoliło nie tylko zdefiniować pojęcie dyskryminacji pozytywnej kobiet, ale umiejscowić ją także w systemie ochrony praw człowieka jako powiązaną z dyskryminacją *in genere*.
2. Druga hipoteza badawcza powiązana była z oddziaływaniem systemu ONZ-owskiego na regulacje prawne, wypełniające europejską przestrzeń prawną. Czy w przypadku systemu ONZ-owskiego i europejskiej przestrzeni prawnej mówić można o konwergencji regulacji prawnych czy też jest to pogląd – w kontekście pozytywnej dyskryminacji kobiet – zbyt daleko idący? Rozwikłanie tej kwestii pozwoliło ukazać, czy analiza regulacji prawnych, obowiązujących w systemie ONZ, jest – w kontekście europejskiej przestrzeni prawnej – naukową koniecznością czy też winna pozostać poza zakresem badań jako niemająca bezpośredniego wpływu na ową przestrzeń (a w najlepszym przypadku z niej czerpiąca).
3. Trzecia hipoteza badawcza, nawiązując do zasadniczego celu rozprawy, odnośnie do swoistego zakotwiczenia pozytywnej dyskryminacji kobiet w zasadach równości, równości płci i w zakazie dyskryminacji ze względu na płeć, została ujęta w problem, czy normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet mieści się w kategorii praw i wolności człowieka i jako taki stanowi formę realizacji i prawnej konsekwencji zasady równości oraz powiązanej z

nią zasady równości płci i zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, czy też standard ten ma charakter samoistny, oderwany od owych zasad.

4. I w końcu czwarta hipoteza badawcza wiązała się z najtrudniejszym etapem analiz, a mianowicie wskazaniem, czy możliwa jest rekonstrukcja prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji w europejskiej przestrzeni prawnej. Rozwikłanie powyższej kwestii wsparte zostało poszukiwaniem odpowiedzi na następujące pytania:

- Czy zasadne jest oparcie próby rekonstrukcji wskazanego prawa na modelu ochrony jednostki, typowego dla tej przestrzeni, z wyraźnie zakorzenioną wspólną aksjologią wartości i prawa, co do równości płci?
- Czy konstrukcja prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji winna zostać oparta na wskazanych zasadach równościowych, rozpatrywanych łącznie?
- Czy normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet należałoby traktować jedynie jako bardziej szczegółowe lub ogólne uprawnienie, będące rodzajem instrumentu prawnego, służącego realizacji owych zasad równościowych?
- Czy też ze względu na zakres ochrony i rolę, jaką standard ten spełnia na rzecz realizacji owych zasad, zasadne byłoby twierdzenie, iż przedmiotowy standard konstruuje prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji, rozumiane jako ogólnie akceptowane wzorce relacji między podmiotami, na rzecz realizacji zasady równości płci, przyznające kobietom dodatkową ochronę prawną, wynikającą z tych podstaw prawnych, w których posiada zakotwiczenie normatywne?
- Jeśli bowiem ująć prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji jako prawo (nie zaś jedynie jako instrument prawny), to czy możliwe będzie identyfikowanie tego prawa w kategorii prawa podmiotowego, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi?
- Czy zatem wychodząc od pozytywnej dyskryminacji kobiet można – wnioskując – dojść do prawa do pozytywnej dyskryminacji kobiet, a jeśli tak, to czy prawo to stanowi jedynie ideę czy też *de lege lata* można je ująć w ramy nowej koncepcji?

Struktura podziału rozprawy

Tak określony cel rozprawy i przyjęte hipotezy zdeterminowały jej strukturę, która podzielona została na trzy części. W ramach każdej z nich wyodrębniono po dwa rozdziały. Rozważania objęte częścią pierwszą, zatytułowaną: „Europejska przestrzeń prawna jako normatywna i aksjologiczna koncepcja zakotwiczenia zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet”, definiują pojęcia kluczowe z punktu widzenia tematu pracy, tj. pojęcie europejskiej przestrzeni prawnej, ukazują treść i znaczenie zasady równości i zakazu dyskryminacji, stanowiąc niezbędny fundament do dalszych analiz tytułowego zagadnienia. Część druga, zatytułowana „Pozytywna dyskryminacja kobiet jako kwalifikowana forma dyskryminacji *in genere* – rozważania w kontekście europejskiej przestrzeni

prawnej”, stopniowo zawęży analizy do wątków bardziej szczegółowych – traktując wprost o pojęciu i zjawisku pozytywnej dyskryminacji kobiet, na kanwie dorobku europejskiej przestrzeni prawnej. Dokonana analiza normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet posłużyła jako tło do dalszych badań. Stąd ostatnia, trzecia część dysertacji, zatytułowana „Od pozytywnej dyskryminacji kobiet do prawa do pozytywnej dyskryminacji kobiet – idea czy nowa koncepcja?”, zawiera próbę rekonstrukcji – z normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet – prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji, uwzględniając normatywne podstawy zróżnicowanego traktowania kobiet w oparciu o zasadę proporcjonalności.

Trzem zasadniczym częścią przyporządkowano kolejne rozdziały, po dwa na każdą z wyodrębnionych części. I tak, pierwszy z nich, zatytułowany „Europejska przestrzeń prawna – w prawniczej siatce pojęciowej (terminologiczno-pojęciowe założenia wstępne)”, otwierając rozważania zmierza do wykazania, czy europejska przestrzeń prawna jest terminem języka prawnego czy jedynie prawniczego, a także czy dyskurs w przedmiocie definiowania pojęcia europejskiej przestrzeni prawnej przyniósł precyzyjny sposób ustalenia znaczenia tego pojęcia. Należy zaznaczyć, że tak wyznaczony cel nie zakłada skonstruowania nowej definicji tego pojęcia, a jedynie wskazanie – na potrzeby niniejszej rozprawy – sposobu rozumienia pojęcia europejskiej przestrzeni prawnej. Umożliwi to precyzyjne określenie zakresu badań – wyznaczenie ich ram, zapewniając przy tym obszar badań nad tytułową pozytywną dyskryminacją kobiet.

Przedmiotem kolejnego rozdziału, noszącego tytuł „Od paradygmatu równości i niedyskryminacji do pozytywnej dyskryminacji – w poszukiwaniu wspólnego wzorca zasady równości kobiet i mężczyzn”, jest analiza treści zasady równości i dyskryminacji, po to, by z tych kategorii wywieść tytułowe pojęcie pozytywnej dyskryminacji, następnie wiążąc je z kobietami. Przyjęta optyka prowadzonych badań powoduje, że punktem wyjścia dla analiz są pojęcia równości, zasady równości i równości płci, uwzględniające klasyczne koncepcje – formalne oraz materialne. Na tym tle przedstawiono pojęcie dyskryminacji jako pojęcie języka prawnego i prawniczego, a także w ujęciu socjologicznym. W efekcie dokonana została rekonstrukcja pojęcia negatywnej i pozytywnej dyskryminacji, w tym pozytywnej dyskryminacji kobiet, a poczynione w tym zakresie ustalenia uznać można za wnoszące istotny wkład do badań nad dyskryminacją *in genere*. Już na wstępie zaznaczono, że definiowanie pojęcia pozytywnej dyskryminacji kobiet nie byłoby możliwe bez identyfikacji pojęcia płci. Dlatego też na problematykę badawczą niniejszego rozdziału składają się kwestie definiowania tego pojęcia, odzwierciedlające perspektywę ewolucji stosunków społecznych, mającą istotny wpływ na postrzeganie płci, w tym tzw. trzeciej płci i płci społeczno-kulturowej (ang. *gender*). Problematyka postrzegania płci pozwoliła odkryć wieloznaczność tego pojęcia także na gruncie normatywnym, co posiadało ważne przełożenie na proces definiowania zasady równości płci. Tu ochronie prawnej podlegają już nie tylko kobiety i mężczyźni, ale także osoby o płci innej niż kobieta-mężczyzna (odróżnianej biologicznie lub społecznie-kulturowo).

W rozdziale otwierającym drugą część rozprawy zatytułowanym „Charakterystyka zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet w ujęciu doktrynalnym”, przedmiotem rozważań jest przeprowadzenie procesu rekonstrukcji definicji pozytywnej dyskryminacji kobiet, w oparciu o literaturę przedmiotu, poświęconą prawom kobiet. Można bowiem zauważyć, że pojęcie pozytywnej dyskryminacji kobiet nie posiada w piśmiennictwie, jak i w dorobku europejskiej przestrzeni prawnej, powszechnie akceptowanej, jednolicie ujmowanej definicji. Wskazywanie na wagę dyskursu naukowego w rekonstrukcji wspomnianej definicji wynika z jego istotności. Poszukując znaczenia tego pojęcia wprowadzono katalog funkcji prawa, uwzględniając go w procesie definiowania. Zauważyć należy, iż normatywny standard ochrony praw kobiet powinien być także rozpatrywany na tle uwarunkowań i skutków o charakterze społeczno-kulturowym. Nadają one bowiem analizom właściwy kontekst, w postaci „odkrywania” głębszych, społecznych fundamentów prawa, aspektów jego stanowienia oraz kryteriów uzasadniania i oceny prawa, a także jego funkcji w życiu społecznym. Tym samym stały się one niezbędną ilustracją dla podejmowanych wątków, związanych z prawem. W tym ujęciu potrzeba spojrzenia na pozytywną dyskryminację kobiet przez szerszy pryzmat przypisanych jej funkcji prawa i funkcji społecznych stanowi *novum* w prowadzonych badaniach.

W kolejnym rozdziale, zatytułowanym „Charakterystyka zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet w ujęciu normatywnym”, celem zawartych w nim analiz jest przedstawienie normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej. Zjawisko pozytywnej dyskryminacji zakotwiczone jest bowiem w obowiązujących przepisach prawnych, których ramy analiz wyznacza europejska przestrzeń prawna, w tym celu uprzednio zdefiniowana. W niniejszym rozdziale wyprowadzono definicję pojęcia normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet i wskazano jego komponenty składowe, co następnie – w ostatniej części rozprawy – posłużyło sformułowaniu prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji w europejskiej przestrzeni prawnej, opierającego się na tym standardzie. Prezentacja tych zagadnień została jednak poprzedzona prezentacją ukształtowanych pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych i instytucji systemu NZ, normatywnych standardów pozytywnej dyskryminacji kobiet. Odnotować bowiem należy, że – mimo przyjętych założeń, osadzających rozważania *explicite* w europejskiej przestrzeni prawnej nie sposób nie stawiać kluczowego pytania – ujętego w hipotezę – o oddziaływanie systemu ONZ-owskiego na regulacje prawne wypełniające ową przestrzeń. Analizy zawarte w tej części zmierzały więc do rozstrzygnięcia tej kwestii, przez określenie, czy w przypadku systemów ONZ-owskiego i europejskiej przestrzeni prawnej można mówić o konwergencji rozwiązań prawnych czy też jest to pogląd – w kontekście pozytywnej dyskryminacji kobiet – zbyt daleko idący.

W rozdziale otwierającym trzecią część rozprawy, zatytułowanym „Prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji – założenia koncepcyjno-dogmatyczne”, na podstawie wcześniej poczynionych ustaleń, że normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet mieści się w kategorii praw człowieka i stanowi formę realizacji i prawną konsekwencję zasady równości oraz

powiązanej z nią zasady równości płci i zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, postawione zostały dwa zasadnicze pytania, powiązane ze sformułowaną powyżej hipotezą badawczą. Pierwsze, czy normatywny standard omawianej pozytywnej dyskryminacji kobiet należy traktować jedynie jako bardziej szczegółowe lub ogólne uprawnienie, będące instrumentem prawnym, służącym realizacji analizowanych w rozprawie zasad równościowych? I drugie, czy ze względu na zakres ochrony i rolę, jaką standard ten spełnia na rzecz realizacji wspomnianych zasad, zasadne byłoby stwierdzenie, iż standard ten konstruuje prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji? W przedmiocie ustalenia istnienia prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji dalsze rozważania koncentrowały się na aspektach podmiotowych i przedmiotowych tego prawa.

Ostatni rozdział, pod tytułem „Test proporcjonalności jako normatywne uwarunkowanie pozytywnej dyskryminacji kobiet”, miał na celu zbadanie normatywnych podstaw zróżnicowanego traktowania kobiet i odpowiednich warunków, które musi ono spełniać, opierając się na zasadzie proporcjonalności, tak by mogło być kwalifikowane jako pozytywna dyskryminacja kobiet. Kluczową kwestią jest tu analiza poszczególnych elementów zasady proporcjonalności, tj. legitymizowany cel, specyfika koniecznych środków cel ten realizujących oraz ich skuteczność.

Część zamykającą monografię stanowią Wnioski końcowe, w których znajduje się podsumowanie ogólne przeprowadzonych badań i odniesienie rezultatów do celu i hipotez badawczych przedstawionych we Wstępie. Podkreślić w tym miejscu warto, że każdy rozdział w publikacji posiada część zatytułowaną „Uwagi podsumowujące”, w której zawarte są szczegółowe wnioski z prezentowanych rozważań.

Metody badawcze

Cel i określony zakres badawczy rozprawy wymusiły zastosowanie określonych metod badawczych. Wiodącą metodą okazała się metoda dogmatyczno-prawna, obecna w zasadzie we wszystkich częściach rozprawy. Analizie poddano stanowiska doktryny, wykorzystując polskie i zagraniczne opracowania monograficzne oraz artykułowe, a także akty powszechnego prawa międzynarodowego, jak również te o regionalnym charakterze. Analizowano także orzecznictwo sądów międzynarodowych.

W szerokim zakresie wykorzystano również metodę prawnoporównawczą. Okazała się ona przydatna w poszukiwaniu sposobu definiowania pojęcia europejskiej przestrzeni prawnej, jak i innych pojęć, ze względu na konieczność konfrontowania dorobku prawnego organizacji międzynarodowych, tworzących tę przestrzeń.

W ograniczonym zakresie zastosowano także metodę historyczno-prawną. Jej przydatność uwidacznia się przede wszystkim w odniesieniu do rozwoju dorobku prawnego Unii Europejskiej, Rady Europy i Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w zakresie zasady równości i pozytywnej dyskryminacji kobiet.

Szczególnie traktowano, posługując się w odniesieniu do nich różnymi metodami, udostępniane przez poszczególne organizacje międzynarodowe opracowania w formie raportów czy zestawień danych statystycznych. Te teksty międzynarodowe (normy w nich zawarte) są bowiem zarówno składową systemu normatywnego, jak i dowodem praktyki – pozwalają badać implementację, jak też składową źródeł norm w ujęciu socjologii prawa.

Wnioski końcowe

W nawiązaniu do celu głównego i przyjętych hipotez badawczych wyprowadzono następujące wnioski końcowe. Dowiedziono, że pozytywna dyskryminacja kobiet posiada swoiste zakotwiczenie w zasadach równości, równości płci i w zakazie dyskryminacji ze względu na płeć, a dorobek prawny europejskiej przestrzeni prawnej posiada właściwe podstawy prawne i aksjologiczne, uzasadniające oparcie pozytywnej dyskryminacji kobiet na wskazanych zasadach równościowych.

Europejską przestrzeń prawną uznano – w toku badań – za kategorię normatywną, obejmującą swoim zakresem – leżącą u podstaw natury praw człowieka – wspólną aksjologię, czego odzwierciedleniem są składające się na nią zarówno normy prawne, jak i normy o pozaprawnym charakterze. Ową przestrzeń potraktowano jako normatywną i aksjologiczną koncepcję zakotwiczenia zjawiska pozytywnej dyskryminacji kobiet, a osadzenie wskazanego zjawiska w normatywnym standardzie pozytywnej dyskryminacji kobiet umożliwiło skonstruowanie prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji. Rekonstrukcja tego prawa – mającego status prawa podmiotowego – stanowi swoiste *novum* w dotychczasowych rozważaniach, poświęconych zarówno prawom człowieka *in genere*, jak również prawom kobiet. Poczynienie przedmiotowych ustaleń stanowi realizację sformułowanych na wstępie celów.

Prowadząc analizy wykazano zasadność ujmowania pozytywnej, jak i negatywnej dyskryminacji kobiet jako dwóch kwalifikowanych form dyskryminacji *in genere*. Odnotowano jednak, że ich rozróżnienie winno się odbywać w oparciu o „szczególne”, a nie „zwykłe” różnicowanie sytuacji kobiet, przy czym znaczenie terminu „szczególne” nawiązuje do ocen dokonywanych z perspektywy normatywnej, nie zaś pozaprawnej. Przyjęcie takiego punktu widzenia umożliwiło twierdzenie, że negatywna dyskryminacja kobiet wiąże się z różnicowaniem prawnie zakazanym, pozytywna dyskryminacja kobiet zaś z różnicowaniem prawnie dozwolonym, a nawet niekiedy prawnie nakazanym.

Zaproponowane powyżej ujęcie doprowadziło do wyodrębnienia – ze względu na grupy podmiotów – poszczególnych rodzajów dyskryminacji, przy jednoczesnym wskazaniu na kobiety jako na grupę chronioną, objętą szczególną ochroną prawną. Wykazano bowiem, że prawo stanowione – zgodnie z zasadą równości – prowadzi do różnicowania, stanowiąc – odnoszące się do niektórych tylko grup obywateli, wymagających szczególnej ochrony prawnej – *lex specialis*. Oznacza to, że prawo regulujące pozytywną dyskryminację kobiet stanowi *lex specialis* dla prawa, mającego za przedmiot

pozytywną dyskryminację *in genere*. W ten sposób standard prawny pozytywnej dyskryminacji *in genere* został zmodyfikowany – adekwatnie do kontekstu płciowego. Ustosunkowanie się do tej kwestii pozwoliło nie tylko zdefiniować pojęcie dyskryminacji pozytywnej kobiet, ale umiejscowić ją także w systemie ochrony praw człowieka jako powiązaną z dyskryminacją *in genere*. Wnioski te **potwierdziły pierwszą hipotezę badawczą.**

Druga ze wskazanych hipotez badawczych dotyczyła stopnia oddziaływania systemu ONZ-owskiego na regulacje prawne, wypełniające europejską przestrzeń prawną. W tym zakresie stwierdzono, że w przypadku systemu ONZ-owskiego i europejskiej przestrzeni prawnej, mówić można o konwergencji regulacji prawnych. Przeprowadzone badania pozwoliły na postawienie wniosku, że przenikanie do europejskiej przestrzeni prawnej uniwersalnego, normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet nie ma charakteru jednostronnego, gdyż zauważalne jest tu także pewne sprzężenie zwrotne. Owo przenikanie następuje nie tylko w drodze odwzorowywania (powielania) standardu ONZ-owskiego w obszarze europejskiej przestrzeni prawnej, ale jest to także proces jego rozbudowywania (poszerzania), przy jednoczesnym odzwierciedleniu prawnych i pozaprawnych wartości, specyfikujących wspomnianą przestrzeń prawną. Standard pozytywnej dyskryminacji kobiet, wyinterpretowany z systemu prawnego ONZ, legł zatem u podstaw konstrukcji normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej. W tym ostatnim następuje z jednej strony wyraźne odwzorowanie z systemu ONZ uniwersalnego standardu prawnego pozytywnej dyskryminacji kobiet. Z drugiej zaś, co szczególnie ważne, dorobek prawny europejskiej przestrzeni prawnej dokonuje jednoczesnego rozwoju konstruktów prawnego omawianej pozytywnej dyskryminacji, co jest szczególnie widoczne na przykładzie zasady proporcjonalności. Nie można bowiem zaprzeczyć, że standard prawny ONZ nie nawiązuje przy definiowaniu normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet do elementów składających się na test proporcjonalności. Czyni to jednak bez bezpośrednich nawiązań do konstrukcji prawnej zasady proporcjonalności jako takiej. Zatem ten ważny aspekt uznać należy za przypisany dorobkowi prawnemu europejskiej przestrzeni prawnej.

Oprócz wspomnianej zasady proporcjonalności, zróżnicowanie standardów zakorzenione jest również w aspektach pozaprawnych, dotyczących specyfiki cywilizacyjno-kulturowej przestrzeni prawnych ONZ i europejskiej, które determinowane są odmiennymi realiami gospodarczymi, politycznymi i społecznymi. Realia te, w dużej mierze, wpłynęły i nadal wpływają na inny charakter – nie tyle podstaw normatywnych, bo tu istnieją punkty stykowe – co na inne postrzeganie mechanizmów i zjawisk społecznych, determinujących rozwój instrumentów prawnych pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej. Przeprowadzone analizy nie pozwalają tym samym przyjąć stanowiska, iż normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej należy postrzegać wąsko, jedynie jako „lustrzane odbicie” systemu uniwersalnego, gdyż jego rozwinięcie jest niezaprzeczalne. W ten sposób dorobek prawny ONZ

stanowił właściwe tło dla rozważań poświęconych kształtowaniu się normatywnego standardu pozytywnej dyskryminacji kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej, która z założenia ma regionalny charakter.

Nawiązując do zakotwiczenia pozytywnej dyskryminacji kobiet w zasadach równości, równości płci i w zakazie dyskryminacji ze względu na płeć, **trzecia hipoteza badawcza** odnosiła się do problemu, czy normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet mieści się w kategorii praw człowieka i jako taki stanowi formę realizacji i prawnej konsekwencji zasady równości oraz powiązanej z nią zasady równości płci i zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, czy też standard ten ma charakter samoistny, oderwany od owych zasad. W tej kwestii stwierdzono, że idea pozytywnej dyskryminacji kobiet jest wyraźnym odejściem od formalnej koncepcji równości, której rygorystyczne stosowanie, bez uwzględnienia koncepcji równości materialnej, prowadziłyby do „zaciemniania” normatywnej natury równości *in genere*, wynikającej z przyrodzonej godności człowieka. W ten sposób normatywnym zakotwiczeniem pozytywnej dyskryminacji jest zatem kategoria praw człowieka.

Ostatnia, **czwarta hipoteza badawcza** wiązała się ze zdecydowanie najtrudniejszym etapem analiz, a mianowicie wskazaniem, czy możliwa jest rekonstrukcja prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji w europejskiej przestrzeni prawnej. Przeprowadzone analizy wykazały, iż zasadne jest oparcie próby rekonstrukcji prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji w europejskiej przestrzeni prawnej na modelu ochrony jednostki, typowym dla tej przestrzeni, z wyraźnie zakorzoną wspólną aksjologią wartości i prawa, co do równości płci. Stwierdzono, iż nabycie prawa przez określone podmioty determinowane jest procesem określenia, wypełnienia treścią tego prawa, co wymaga sięgnięcia do określonego modelu ochrony praw jednostki. Znaczenie i zasadność posługiwania się takim modelem dostrzegana jest w piśmiennictwie i uważana za właściwy proces definiowania poszczególnych praw człowieka. Odniesiono się w tym zakresie do koncepcji R. Piszko wskazującego, iż w oparciu o określony model, jednostka otrzyma taki zakres wolności, uprawnień czy kompetencji, jaki w danym momencie świadomości prawnej będzie możliwy, gdzie określenie zakresu tych praw nastąpi w świetle obowiązującej aktualnie koncepcji praw jednostki, odtworzonej w oparciu o przepisy regulujące okoliczności wiążące się z treścią i zakresem prawa podmiotowego².

Mając powyższe na uwadze wykazano, iż pozytywna dyskryminacja kobiet daje wyraz ogólnemu systemowi wartości, które wynikają z całokształtu dorobku prawno-człowieczego w europejskiej przestrzeni prawnej co do równości płci, nawiązując przede wszystkim do godności osobowej, równości i zakazu dyskryminacji, odzwierciedlając tak wartości o uniwersalnym charakterze, jak i wartości typowe dla tej przestrzeni. Stwierdzono, iż uwarunkowania aksjologiczne i

² R. Piszko, *Pojęcia prawa podmiotowego*, (w:) *Prawa podmiotowe. Pojmowanie w naukach prawnych. Zbiór Studiów*, J. Ciapała, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), Wielkopolska Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Jarocinie, Szczecin 2006, s. 20.

społeczno-kulturowe europejskiej przestrzeni prawnej wpływają wyraźnie na zakres obowiązywania praw człowieka, który uzależniony jest od funkcjonującego tam systemu wartości prawnych i społecznych.

Potwierdza to przyjęte stanowisko, że funkcjonowanie wspólnych wartości nabrało w omawianej przestrzeni prawnej szczególnego znaczenia – tworząc swoisty model ochrony jednostki – wyznaczający kierunek w procesie normatywizacji równości płci. Oparcie próby rekonstrukcji prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji w europejskiej przestrzeni prawnej na modelu ochrony jednostki, typowym dla tej przestrzeni, stanowi skutek procesu rozwoju standardu prawnego ochrony praw kobiet. Widoczna jest tu ewolucja dynamicznej interpretacji zasady równości, równości płci i zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, stanowiąca konsekwencję ich rozwoju, uwzględniającego zmiany polityczne, społeczne czy kulturowe.

Dowiedziano, iż z uwagi na specyfikę relacji zachodzących w obrębie norm prawnych w europejskiej przestrzeni prawnej, konstrukcja prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji winna zostać oparta na wskazanych zasadach równościowych, rozpatrywanych łącznie. Wskazać bowiem trzeba, iż poszukując łącznika dla kumulatywnego stosowania zasad równościowych, należy przede wszystkim odkodować podstawową funkcję pozytywnej dyskryminacji kobiet. Jest nią likwidacja negatywnej dyskryminacji kobiet, w celu realizacji zasady równości płci, a więc sytuacja, w której następuje zrównanie społecznej pozycji kobiet i mężczyzn oraz innych płci (równość płci *de facto*). Zwieńczeniem tak osiągniętej równości płci jest zapewnienie równości *in genere*, rozstrzyganej z poziomu najbardziej podstawowego aksjologicznie – czyli z perspektywy przyrodzonej godności osobowej. Wielość podstaw prawnych, w których zakotwiczone jest prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji, odzwierciedla ideę właściwej realizacji zasady równości *in genere*, na gruncie której następuje przeniesienie konstrukcji równości płci i zakazu dyskryminacji ze względu na płeć na płaszczyźnie ochrony praw kobiet. Nie pozostawia zatem wątpliwości fakt, że w badanym kontekście zasada równości *in genere* zostaje uszczegółowiona regulacjami prawnymi wyodrębnionych obszarów życia społecznego, co stanowi jej zasadnicze zadanie normotwórcze.

Stwierdzenie, że konstrukcja prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji winna zostać oparta na wskazanych zasadach równościowych, pozwoliło poddać pod rozważenie, czy normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet należy traktować jako bardziej szczegółowe lub ogólne uprawnienie, będące rodzajem instrumentu prawnego, służącego realizacji owych zasad równościowych, czy też jako coś więcej. Na tym tle sformułowano wniosek, iż ze względu na zakres ochrony i rolę, jaką normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet spełnia na rzecz realizacji zasad równościowych, standard ten konstruuje prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji, rozumiane jako ogólnie akceptowane wzorce relacji między podmiotami, na rzecz realizacji zasady równości płci, przyznające kobietom dodatkową ochronę prawną, wynikającą z tych podstaw prawnych, w których posiada zakotwiczenie normatywne. Rekonstruując prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji, w

pierwszej kolejności stwierdzono, że normatywny standard pozytywnej dyskryminacji kobiet mieści się w kategorii praw człowieka, a sam standard nie posiada samoistnego charakteru. Jest on niejako „napędzany” zarówno celami, jak i funkcjami zasad równościowych, w których posiada normatywne zakotwiczenie, przez co stanowi formę realizacji i prawną konsekwencję zasady równości oraz powiązanej z nią zasady równości płci i zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć.

Opis komponentów definicyjnych prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji prowadzono w oparciu o elementy składające się na strukturę normatywną praw człowieka, ujęte w relację podmiot uprawniony, podmiot zobowiązany i przedmiot. Wskazany mechanizm wywodzenia prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji z zasad równościowych nie oznaczał deprecjonowania ich znaczenia prawnego. Wręcz przeciwnie – służył podkreśleniu znaczenia sytuacji prawnej kobiet w obszarze normatywnych uwarunkowań równościowych. Wskazał wyraźnie na prawną konsekwencję prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji, będącego wynikiem i formą realizacji zasady równości i powiązanych z nią zasad równości płci i zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, nie zaś wyjątkiem w tym zakresie. Jednocześnie – co warto podkreślić – prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji posiada walor komplementarny względem owych zasad równościowych, łącząc nakaz równego traktowania (z zasady równości i równości płci), będący realizacją zakazu negatywnego dyskryminowania (z zakazu dyskryminacji ze względu na płeć). Stąd też skoro zasada równości pierwotnie kształtuje prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji – które traktować należy jako jej emanację – oczywiste jest, iż pozytywna dyskryminacja kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej nie może być traktowana jedynie jako instrument prawny, za pomocą którego realizowana jest owa zasada. Musi być postrzegana jako prawo kobiet, służące zapewnieniu skuteczności realizacji wspomnianych zasad równościowych.

Powyższe analizy pozwoliły na zakwalifikowanie prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji jako prawa podmiotowego, gwarantującego – przyznaną przez normę prawną w celu ochrony interesów kobiet jako podmiotów uprawnionych i przez normę prawną zabezpieczoną – możliwość postępowania w określony sposób. W oparciu o dorobek doktryny w przedmiocie praw podmiotowych, prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji uznano za zbiór złożonych sytuacji prawnych, wyznaczanych podmiotom przez obowiązujące normy, ze względu na uznane przez prawodawcę, społecznie uzasadnione interesy tych podmiotów. Skonstatowano, że prawo to realizuje postulat istnienia zespołu funkcjonalnie powiązanych ze sobą uprawnień, kompetencji i ogólnie korzystnej sytuacji dla podmiotów – czyli kobiet.

Dowiedziano, iż istotę prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji należy określać przy pomocy zasady proporcjonalności, dającej możliwość właściwego oceniania aktualnych potrzeb działań normatywnych na rzecz urzeczywistniania zasady równości płci. Treść prawa podmiotowego, jakim jest prawo do pozytywnej dyskryminacji kobiet, nie może być zatem ustalona w sposób definitywny, a jego ostateczne znaczenie może być wywiedzione dopiero po rozstrzygnięciu kolizji

analizowanego prawa z innym gwarantowanymi przez normę prawną uprawnieniami.

Prawo kobiet do pozytywnej dyskryminacji – co ustalono na łamach rozprawy – jest prawem, nie zaś jedynie instrumentem prawnym. Oznacza to, że wychodząc od pozytywnej dyskryminacji kobiet dochodzi się do prawa kobiet do pozytywnej dyskryminacji. *De lege lata* za zasadne uznano ujmowanie przedmiotowego prawa w ramy nowej (normatywnej) koncepcji, przy jednoczesnym wykluczeniu możliwości wyłącznego traktowania go w kategoriach pewnej idei, która z racji swej natury mogłaby nie doczekać się realizacji.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowo – badawcze.

Moje osiągnięcia naukowe – poza zaprezentowaną wyżej monografią – mieszczą się w obszarze prawa międzynarodowego publicznego. Badania koncentrowały się wokół **trzech głównych** obszarów badawczych dotyczących:

- 1. międzynarodowej ochrony praw człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem systemu prawnego Rady Europy i prawa Unii Europejskiej oraz sytuacji prawnej mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych oraz uchodźców w świetle prawa międzynarodowego,**
- 2. odpowiedzialności międzynarodowej korporacji transnarodowych,**
- 3. międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych.**

Poza wskazanymi wyżej głównymi obszarami działalności naukowej w zakresie moich zainteresowań znalazły się również:

- **prawo Unii Europejskiej w zakresie realizacji polityk integracyjnych**, ze szczególnym uwzględnieniem państw Grupy Wyszehradzkiej,
- **międzynarodowe prawo dyplomatyczne i konsularne**, które stanowi przedmiot szczególnego zainteresowania z racji pełnienia funkcji Konsula Honorowego Estonii w Polsce, pozwalającej na łączenie aspektów teoretycznych prawa z praktycznymi aspektami owej funkcji.

GLÓWNE OBSZARY BADAWCZE

Pierwszy obszar odnosi się do **międzynarodowej ochrony praw człowieka**, gdzie badania dotyczyły **systemu prawnego Rady Europy**. Staże badawcze w Radzie Europy i Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasbourgu pozwoliły na zebranie literatury i konsultacje ze specjalistami, konieczne do przygotowania założeń oraz opracowania tekstów naukowych w tym zakresie tematycznym. W opublikowanych tekstach naukowych szerokie spektrum moich badań

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

dotyczyło roli orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w kształtowaniu standardu poszanowania praw i wolności jednostki w państwach Rady Europy. Analizie podlegały standardy prawno - międzynarodowe rzetelnego procesu sądowego wynikające z Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950r., sprawy polskie przed Trybunałem strasburskim, jak również problematyka wykonywania jego wyroków w Polsce. Ponadto badaniom poddane zostały kwestie związane z funkcjonowaniem Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu oraz problematyka ochrony praw dzieci z niepełnosprawnościami w aktach prawnych Komitetu Ministrów Rady Europy.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 11 pozycji:

- 6 artykułów w czasopismach naukowych:

1. Iwona Wrońska, *Przewlekłość postępowania sądowego*, Jurysta 2005, nr 5, s. 7-15.
2. Iwona Wrońska, *Wykonywanie wyroków ETPCz w Polsce*, Edukacja Prawnicza 2015, nr 6, s. 3-7.
3. Iwona Wrońska, *Pozycja ustrojowa władzy wykonawczej w Polsce a aspekcie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – wybrane zagadnienia*, Białostockie Studia Prawnicze 2016, Z. 20/B. 2016, s. 203-214.
4. Iwona Wrońska, *Procedura powoływania członków Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu*, Białostockie Studia Prawnicze 2016, Z. 20/A, s.193-206.
5. Iwona Wrońska, *Problems of Translation of Provisions of International Treaties Illustrated by the Example of Article 6 of the European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, Studies in Logic, Grammar and Rhetoric 2016, nr 45(58), s. 265-276.
6. Iwona Wrońska, *Children with disabilities in the Committee Ministers of the Council of Europe's Soft Law*, Białostockie Studia Prawnicze 2018, Vol. 23, nr 4, s. 109-123.

- 1 monografia:

1. Iwona Wrońska, *Fundamental rights protection in the Council of Europe: the role of the European Court of Human Rights*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2011 , 210 s.

- 4 rozdziały w monografiach zbiorowych:

1. Iwona Wrońska, *Rozsądny czas postępowania sądowego cywilnego, administracyjnego i karnego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na przykładzie spraw polskich*, [w:] R. Suwaj, M. Perkowski (red.), *Koncepcja zapobiegania bezczynności w postępowaniu administracyjnym: sprawozdanie*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2010, s. 28-38.
2. Iwona Wrońska, *Międzynarodowa ochrona praw człowieka*, [w:] B. Wierzbicki (red.), *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2008, s. 331-363.
3. Iwona Wrońska, *Polska przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w latach 2000-2010 – analiza statystyczna, prawna i faktyczna*, [w:] R. Sztuchmiller, J. Krzywkowska (red.), *Problemy z sądową ochroną praw człowieka. T.2*, Uniwersytet Warmińsko – Mazurski Wydział Prawa, Olsztyn 2012, s. 513-530.
4. Iwona Wrońska, *Skutek krajowy prawa międzynarodowego w polskim porządku prawnym na przykładzie stosowania instrumentów ochrony praw człowieka*, [w:] I. Kraśnicka, W. Hryniewicka – Filipkowska (red.), *Umiejscowienie krajowego obrotu prawnego. T.2*, Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo, Białystok 2017, s. 11-31.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały podczas wystąpień

na 6 konferencjach naukowych:

1. Konferencja Naukowa: Kobieta w prawie, Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku, 7.03.2019 [tytuł referatu: „*Pozytywna dyskryminacja*” kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej].
2. Ogólnopolska Konferencja: Pozycja ustrojowa władzy wykonawczej we współczesnym świecie, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 25–26.06.2015 [tytuł referatu: *Pozycja ustrojowa władzy wykonawczej w Polsce w aspekcie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*].
3. II Międzynarodowa Konferencja Kanonicznego Prawa Procesowego, pt. Problemy z sądową ochroną praw człowieka, Uniwersytet Warmińsko - Mazurski, 7-8.05.2012 [tytuł referatu: *Polska przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w latach 2000-2010- analiza statystyczna, prawna i faktyczna*].
4. Konferencja naukowa ELSA: Kara śmierci, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 13.12.2012 [tytuł referatu: *Kara śmierci w standardach prawnie międzynarodowych*].
5. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Z przeszłością w przyszłość. Jak uczyć o Holokauście?, Opera i Filharmonia Podlaska Europejskie Centrum Kultury, Białystok, 22.10.2012, [tytuł

referatu: *Edukacja o prawach człowieka. Doświadczenia na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku*].

6. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: II Warszawsko – Toruńskie Kolokwium Naukowe Praw Człowieka i Międzynarodowego Prawa Humanitarnego, Warszawa 10–11.12.2009 [tytuł referatu: *Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karania w procedurze ekstradycyjnej na podstawie sprawy Soeringa*].
7. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: W jakiej Unii Europejskiej Polska – jaka Polska w Unii Europejskiej. Instytucjonalizacja Współpracy Międzynarodowej, International Law Association, Warszawa 11-12.10.2018 [tytuł referatu: *Europejska przestrzeń prawna – wybrane problemy*].
8. Zjazd Katedr Prawa Międzynarodowego i Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Prawo międzynarodowe – teoria a praktyka, 9-12.05.2018, Wilno, Litwa, [tytuł referatu: *Problemy terminologiczne w definiowaniu europejskiej przestrzeni prawnej*].

Wskazany obszar badawczy obejmuje również **system prawny Unii Europejskiej z perspektywy realizowanej w jego ramach ochrony praw człowieka**. Sprawowanie funkcji opiekuna merytorycznego Centrum Dokumentacji Europejskiej w Białymstoku, jak również kwerendy naukowe w instytucjach Unii Europejskiej – Parlamencie Europejskim i Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej - zaowocowały rozwojem zainteresowań badawczych w sferze prawa unijnego z perspektywy prawnoprawnej i w rezultacie - wykorzystaniem zdobytego doświadczenia i wiedzy w publikacjach oraz referatach na konferencjach naukowych. W odniesieniu do zagadnień ochrony praw człowieka w Unii Europejskiej, wskazany obszar badawczy obejmował analizę odnoszącą się zarówno do poszczególnych kategorii praw i wolności jednostki, jak też orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przedmiotowo dotyczącego praw człowieka. Ważne są również zagadnienia badawcze odnoszące się do roli pełnomocników procesowych w ochronie praw jednostki przez sądami europejskimi, w świetle regulacji prawa materialnego i procesowego Unii Europejskiej.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 5 pozycji:

- 1 artykuł w periodyku naukowym:

1. Izabela Kraśnicka, Magdalena Perkowska, Iwona Wrońska, *Free movement of person between Switzerland and European Union and state security*, Przegląd Politologiczny 2014, nr 3, s. 59-75.

- 4 rozdziały w monografiach zbiorowych:

1. Iwona Wrońska, *Prawa ekonomiczne w Unii Europejskiej*, [w:] B. Pezowicz (red.), *Ochrona praw człowieka i wolności ekonomicznych w Unii Europejskiej*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej, Białystok 2006, s. 50-66.
2. Iwona Wrońska, *Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w zakresie praw człowieka*, (w:) B. Pezowicz (red.), *Ochrona praw człowieka i w wolności ekonomicznych w Unii Europejskiej*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej, Białystok 2006, s.14-31.
3. Iwona Wrońska, Anna Doliwa – Klepacka, *The Right to Development in documents of institutions of the European Union*, [w:] M. Sitek, P. Terem, M. Wójcicka (ed.), *Collective human rights in the first half of the 21st century*, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy, Józefów 2015, s. 71-92.
4. Iwona Wrońska, *The policy of development and support for human rights protection by the Visegrad Group states from the 10-year EU membership perspective*, [w:] A. Piekutowska, I.Wrońska (ed.), *Ten Years of the Visegrad Group Member States in the European Union*, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa - Białystok 2015, s.117-128.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały

na 5 konferencjach naukowych:

1. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Trybunał Sprawiedliwości UE – praktyka orzecznicza, Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku, 14-15.12.2018 [tytuł referatu: *Pytania prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – praktyczne aspekty z perspektywy pełnomocników procesowych*].
2. XVI Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka: Prawa człowieka pomiędzy potrzebami a możliwościami państwa i społeczności międzynarodowej. Dyskusje nad prawami człowieka prowokowane współczesnymi migracjami, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, 1-2.06.2017 [tytuł referatu: *Wpływ stereotypów na kształtowanie standardów ochrony praw kobiet w europejskiej przestrzeni prawnej*].
3. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Rola pełnomocnika procesowego w postępowaniu sądowym. Praktyka Polski i Litwy w warunkach współpracy europejskiej, Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Białymstoku, Gawrych Ruda k. Suwałk. 18-19.06.2015 [tytuł referatu: *Pełnomocnik procesowy w postępowaniu prejudycjalnym przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej*].
4. XV Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka: Współczesne problemy z realizacją kolektywnych praw człowieka, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

Gasperi w Józefowie, 1-2.06.2015 [tytuł referatu: *Prawo do rozwoju w dokumentach Unii Europejskiej*].

5. *Międzynarodowa Konferencja Naukowa: The 14th Conference of Human Rights*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Ostróda, 13-14.06.2014 [tytuł referatu: *Positive discrimination of women in European law – law and practice*].

W obszarze badawczym międzynarodowej ochrony praw człowieka znajdują się również zagadnienia odnoszące się do sytuacji prawnej **mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych oraz uchodźców**. Zaangażowanie badawcze w tym obszarze wiąże się między innymi ze sprawowaniem przeze mnie funkcji opiekuna merytorycznego Centrum Dokumentacji Europejskiej w Białymstoku, którą realizuję z ramienia Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Rozpowszechnianie wiedzy na temat Unii Europejskiej i innych organizacji międzynarodowych w ramach wykonywania zadań statutowych CDE, skłoniła mnie do zainteresowania się między innymi kwestiami wielokulturowego Podlasia. Województwo podlaskie będąc swoistą mozaiką kulturową mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych w Polsce stanowiło przyczynek do podjęcia w tym zakresie bardziej szczegółowych badań, czego efektem była realizacja projektu edukacyjnego zatytułowanego *Wielokulturowe Podlasie w Unii Europejskiej*, finansowanego przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, gdzie pełniłam funkcję kierownika. Analizy dotyczące statusu mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych w województwie podlaskim stanowiły wprowadzenie do prowadzenia dalszych badań naukowych, odnoszących się do statusu prawnego uchodźców oraz warunków prawnych nabywania Karty Polaka i związanych z tym kwestii definiowania pojęcia „tożsamości narodowej” i „przynależności do narodu”.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 9 pozycji:

- 1 publikacja edukacyjna:

1. *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej. Podręcznik dla nauczycieli*, I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, stron: 278.

- 8 rozdziałów w publikacjach zbiorowych:

1. Iwona Wrońska, Małgorzata Rusiłowicz, *Wprowadzenie*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s. 13-15.

2. Iwona Wrońska, *Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s. 26-33.
3. Iwona Wrońska, Magdalena Perkowska, *Regulacje polskiego systemu prawa a mniejszości narodowe i etniczne*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s.19-26.
4. Iwona Wrońska, Izabela Kraśnicka, *System uniwersalny Organizacji Narodów Zjednoczonych*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s.36-40.
5. Iwona Wrońska, *Specyfika pojęcia „przynależność do Narodu Polskiego” w stosunkach międzynarodowych – uwagi na tle realizacji ustawy o Karcie Polaka przez polskie służby konsularne*, [w:] P. Czubik, W. Burek (red.), *Wybrane zagadnienia współczesnego prawa konsularnego (z perspektywy prawa i praktyki międzynarodowej oraz polskiej)*, Wydawca: Instytut Multimedialny, Kraków 2014, s. 268-282.
6. Iwona Wrońska, Izabela Kraśnicka, *Karta Polaka – wybrane problemy*, [w:] M. Perkowski, J. Szymański, M. Zdanowicz (red.), *Człowiek i prawo. Księga dedykowana Profesorowi Bogdanowi Wierzbickiemu*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2014, s. 567 -577.
7. Iwona Wrońska, *Ludność jako element państwa. Uwagi na tle pojęcia tożsamości narodowej i przynależności do narodu*, [w:] E. Cała – Wacinkiewicz, J. Menkes, *Państwo i terytorium w prawie międzynarodowym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015, s.183-197.
8. Iwona Wrońska, *Political and moral contemporary migration based on the example of persecution of women (gender as a condition for obtaining refugee status)*, [w:] M. Sitek, S. Stadniczeńko (red.), *The rights of migrants between the needs and capabilities of the state and the international community*, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy, Józefów 2016, s. 115-128.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały

na 4 konferencjach naukowych:

1. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Współczesne wyzwania ochrony środowiska, Uniwersytet w Olsztynie, 21-22.09.2018 [tytuł referatu: „Uchodźcy” klimatyczni – wybrane zagadnienia].
2. XVI Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka: Prawa człowieka pomiędzy potrzebami a możliwościami państwa i społeczności międzynarodowej. Dyskusje nad prawami człowieka prowokowane współczesnymi migracjami, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, 6-7.06.2016 [tytuł referatu: *Polityczne i społeczne*

uwarunkowania współczesnej migracji na przykładzie prześladowania kobiet – pleć jako przesłanka uzyskania statusu uchodźcy].

3. Ogólnopolska Konferencja: VIII Warszawsko - Toruńskie Kolokwium Naukowe Praw Człowieka i Międzynarodowego Prawa Humanitarnego: Status uchodźcy w prawie międzynarodowym i krajowym w teorii i praktyce, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, 19–20.11.2015 [tytuł referatu: „*Prześladowania ze względu na pleć jako przesłanka nadania statusu uchodźcy - wybrane zagadnienia*”].
4. Ogólnopolska Konferencja: 50 lat Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych – praktyka i aktualne wyzwania, Uniwersytet Jagielloński, 13-15.11.2013 [tytuł referatu: *Specyfika pojęcia „Przynależności do Narodu Polskiego” w stosunkach międzynarodowych – uwagi na tle realizacji ustawy o Karcie Polaka przez polskie służby konsularne*].

Kolejna część mojego dorobku stanowiąca drugi obszar badawczy - obejmuje analizy dotyczące **odpowiedzialności międzynarodowej korporacji transnarodowych**. Źródłem rozwoju zainteresowań w tym obszarze, stały się między innymi doświadczenia zdobyte w ramach wykonywania praktyki radcy prawnego, a dotyczące opracowania w oparciu o standardy międzynarodowe (Unii Europejskiej, Rady Europy, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych), jak i wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu do strategii rozwoju i działań podmiotów gospodarczych.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 4 pozycje:

1. Iwona Wrońska, *Korporacje transnarodowe a prawa człowieka*, Zarządzanie i Finanse 2013, Vol. 11, nr 1 cz. 3, s. 469-492.
2. Iwona Wrońska, *Budowanie wartości firmy w kontekście poszanowania praw człowieka - uwagi na tle działalności Rady Praw Człowieka ONZ w kwestii odpowiedzialności korporacji transnarodowych za przestrzeganie praw jednostki*, Zarządzanie i Finanse 2014, Vol. 12, nr 3 cz. 1, s.145-167.
3. Iwona Wrońska, *Społeczna odpowiedzialność biznesu w Konstytucji RP i praw człowieka*, Zarządzanie i Finanse 2015, Vol. 13, nr 3 cz. 2, s.313-331.
4. Iwona Wrońska, *Społeczna odpowiedzialność biznesu a współczesne migracje: uwagi na tle ochrony praw człowieka na rynku pracy*, [w:] P. Antonowicz, P. Pisarewicz, P. Nogal-Meger (red.), *Zarządzanie wartością w warunkach zmiany*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2017, s.97-113.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały

na 2 konferencjach naukowych:

1. Ogólnopolska Konferencja: IV Warszawsko - Toruńskie Kolokwium Naukowe Praw Człowieka i Międzynarodowego Prawa Humanitarnego: Globalne problemy ochrony praw człowieka, Warszawa, 28-29.11.2013 [tytuł referatu: *Odpowiedzialność korporacji transnarodowych za naruszenia praw człowieka - uwagi na tle inicjatyw prawnych i standardów Rady Praw Człowieka*].
2. IV Ogólnopolska Konferencja Młodych Naukowców: Współczesne dylematy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw - Teoria i praktyka, Uniwersytet Gdański, 26.04.2013 [tytuł referatu: *Korporacje transnarodowe a prawa człowieka*].

W trzecim obszarze badawczym - dorobek naukowy odnosi się do w **międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych**, gdzie analizie poddane zostały zagadnienia interwencji humanitarnej oraz zasady odpowiedzialności za ochronę w stosunkach międzynarodowych w świetle funkcjonowania NATO. Podjęcie badań w tym zakresie zainspirowane zostało organizowaniem przeze mnie cyklicznych seminariów z przedstawicielami polskich służb mundurowych dla studentów – członków Naukowego Koła Prawa Międzynarodowego i Europejskiego, w którym od wielu lat pełnię funkcję opiekuna merytorycznego.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 2 pozycje:

- Iwona Wrońska, *Interwencja humanitarna we współczesnym prawie międzynarodowym*, [w:] M. Perkowski (red.), *Libia 2011 wybrane uwarunkowania prawnomiędzynarodowe*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2012, s. 119-152.
- Iwona Wrońska, *Zasada odpowiedzialności za ochronę w stosunkach międzynarodowych a działania NATO – uwagi na tle współczesnej koncepcji ochrony praw człowieka*, Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem 2014, nr 1(3), s. 63-74.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały na

2 konferencjach naukowych:

1. Ogólnopolska Konferencja: NATO w XXI wieku. Wyzwania współczesnego świata, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, 21.11.2014 [tytuł referatu: *Zasada solidarności w stosunkach międzynarodowych a działania NATO - uwagi dotyczące współczesnej koncepcji ochrony praw człowieka*].

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

2. Konferencja Naukowa: Libia 2011. Uwarunkowania prawno międzynarodowe, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 12.12.2012, [tytuł referatu: *Interwencja humanitarna w Libii, aspekty prawne i polityczne*].

POZOSTAŁE OBSZARY BADAWCZE

Poza omówionym wyżej osiągnięciami definiujących mój zasadniczy profil naukowy, podejmowałam również badania w odniesieniu do: polityk integracyjnych Unii Europejskiej, prawa dyplomatycznego i konsularnego oraz ogólnych zagadnień prawa międzynarodowego publicznego.

Pierwszy z wymienionych obejmuje zagadnienia odnoszące się do **polityk integracyjnych Unii Europejskiej**. W tym zakresie zrealizowałam dwa projekty naukowo – edukacyjne:

- *Funkcjonowanie strefy euro a perspektywa przystąpienia Polski do unii gospodarczo-walutowej*, realizowany w ramach grantu naukowego programu edukacji ekonomicznej NBP, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku i Centrum Dokumentacji Europejskiej w Białymstoku (projekt opracowany i zrealizowany wspólnie z dr Agnieszką Piekutowską),
- *Ten Years of the Visegrad Group Member States in the European Union*, realizowany w ramach grantu badawczego pozyskanego z Funduszu Wyszehradzkiego, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku i Centrum Dokumentacji Europejskiej w Białymstoku (projekt opracowany i zrealizowany wspólnie z dr Agnieszką Piekutowską).

Do publikacji w tym obszarze należy zaliczyć 2 pozycje:

- 1 monografia:

Ten Years of the Visegrad Group Member States in the European Union, Agnieszka Piekutowska, Iwona Wrońska (red.), Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa - Białystok 2015, stron: 214.

- 1 artykuł w periodyku naukowym:

Iwona Wrońska, Jacek Klimowicz, *Rozwój gospodarczy Unii Europejskiej w dobie globalizacji w praktyce instytucji i organów Unii Europejskiej*, Zarządzanie i Finanse 2013, Vol. 11, nr 4 cz. 4, s. 367-389.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawione zostały
na 2 konferencjach naukowych:

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

1. European Young Bar Association Spring Conference, Chisinau (Mołdawia), 04-07.04.2019 [tytuł referatu: *The process of Poland's accession to the European Union on the background harmonisation of the Polish law with the EU acquis communautaire*].
2. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Ten Years of the Visegrad Group Member States in the European Union, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 27-28.10.2014 [tytuł referatu: (współautorstwo z dr Anną Doliwą-Klepacką) *Experiences of the Presidency of the Visegrad States*].

Kolejnym obszarem badawczym jest **międzynarodowe prawo dyplomatyczne i konsularne**. Obszar ten pozostaje w ścisłym związku z pełnieniem przeze mnie funkcji Konsula Honorowego Estonii w Białymstoku. Moje doświadczenie w tym zakresie ma szczególnie duże znaczenie w procesie dydaktycznym. Prowadzę przedmioty *sensu stricto* poświęcone zagadnieniom prawa dyplomatycznego i konsularnego, dyplomacji oraz działalności polskich służb zagranicznych, łącząc w ten sposób aspekty teoretyczne prawa z praktyką konsularną.

Do publikacji w tym obszarze należy zaliczyć 3 pozycje:

1. Iwona Wrońska, Prawo dyplomatyczne i konsularne, [w:] B. Wierzbicki (red.) *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2008, s. 291-330.
2. Iwona Wrońska, *The right to diplomatic and consular protection – development prospects*, [w:] M. Zdanowicz, A. Doliwa-Klepacka (red.), *Wybrane aspekty wpływu członkostwa państw Europy Środkowo-Wschodniej na stosunki ze wschodnimi państwami ościennymi*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2009, s.198-210.
3. Iwona Wrońska, *Wstęp*, [w:] S. Sagan (red.), *Ustrój państwowy Republiki Estonii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 9-10.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze, nawiązujące bezpośrednio do praktycznych aspektów wykonywania funkcji Konsula Honorowego Estonii w Polsce, przedstawione zostały

na 5 konferencjach i seminariach naukowych:

1. IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych, Białowieża, 7-8.09.2017 [tytuł referatu: *Ochrona przyrody i rozwój turystyki w Estonii*].
2. VIII Międzynarodowa Konferencja Konsuli Honorowych Estonii, Tallin (Estonia), 26-29.06.2018 [tytuł referatu: *Estonia in podlaskie voivodeship*].

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

3. Seminarium Naukowe Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego, 10-12 maja 2018 r., Wydział Prawa Uniwersytet w Rzeszowie [tytuł referatu: *O specyfice ustrojowej, gospodarczej i społecznej Estonii w 100 – lecie niepodległości*].
4. Ogólnopolska Konferencja: Pozycja ustrojowa władzy ustawodawczej we współczesnym świecie, Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku, 8-9.06.2017 [tytuł referatu: *Parlamenty jednoizbowe państw nadbałtyckich na przykładzie Riigikogu Estonii*].
5. Ogólnopolska Konferencja: Bezpieczeństwo granic Unii Europejskiej z perspektywy Polski i krajów nadbałtyckich, Gawrych Ruda k. Suwałk, 23-24.06.2016 [tytuł referatu: *Rola Estonii w utrzymaniu bezpieczeństwa zewnętrznego granic UE*].

Moja wskazana wyżej działalność naukowa uzupełniona została opracowaniem o *stricte* edukacyjnym charakterze dotyczącym wybranych zagadnień prawa międzynarodowego publicznego:

- Izabela Kraśnicka, Iwona Wrońska, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Edukacja Prawnicza 2011, nr 6, s. XVIII-XL (dod. specj.).

6. Osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne uzupełniające dorobek naukowy

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Wykaz moich osiągnięć dydaktycznych przedstawiony został w Załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. W tym miejscu, chciałabym podkreślić trzy elementy kluczowe w sferze moich osiągnięć dydaktycznych.

Po pierwsze, do osobnej kategorii publikacji dydaktycznych zaliczam wykaz 7 pozycji, których opracowanie było elementem doskonalenia procesu dydaktycznego:

1. Iwona Wrońska, Prawo dyplomatyczne i konsularne, (w:) *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, red. B. Wierzbicki, Białystok 2008, s. 291-330 [opracowanie źródeł do nauki przedmiotu].
2. Iwona Wrońska, *Międzynarodowa ochrona praw człowieka*, (w:) *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, red. B. Wierzbicki, Białystok 2008, s. 331-363 [opracowanie źródeł do nauki przedmiotu].
3. Iwona Wrońska, *Fundamental rights protection in the Council of Europe: the role of the European Court of Human Rights*, Temida 2, Białystok 2011, 210 s. [monografia dydaktyczna do wykładu z przedmiotu skierowanego do studentów zagranicznych].
4. *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej. Podręcznik dla nauczycieli*, red. nauk. I. Wrońska, M. Rusiłowicz, Białystok 2012, stron: 278.

5. Iwona Wrońska, Magdalena Perkowska, *Regulacje polskiego systemu prawa a mniejszości narodowe i etniczne*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red): *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s.19-26 [podrozdział podręcznika dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych].
6. Iwona Wrońska, *Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red): *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s. 26-33 [podrozdział podręcznika dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych].
7. Iwona Wrońska, Izabela Kraśnicka, *System uniwersalny Organizacji Narodów Zjednoczonych a mniejszości narodowe i etniczne*, [w:] I. Wrońska, M. Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s. 35-40 [podrozdział podręcznika dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych].

Po drugie, podkreślić należy moje doświadczenie dydaktyczne w zakresie prowadzenia zajęć w języku angielskim, tak w pracy ze studentami zagranicznymi studiującymi na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, jak i podczas wykładów prowadzonych dla studentów Wydziału Prawa Petersburskiego Uniwersytetu Państwowego (Federacja Rosyjska) w ramach Letniej Szkoły Porównawczego Prawa Rosyjskiego i Europejskiego.

Po trzecie, istotne jest łączenie praktyki prawniczej z procesem dydaktycznym, co wynika z pełnienia funkcji Konsula Honorowego Estonii w Białymstoku, jak również wykonywania zawodu radcy prawnego. Jestem członkiem Rady w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Białymstoku, gdzie dodatkowo pełnię funkcję przewodniczącej Komisji Praw Człowieka, jak również prowadzę wykłady i szkolenia dla aplikantów i radców prawnych. Daje mi to możliwość efektywnego wdrażania i wykorzystywania w procesie dydaktycznym moich doświadczeń zawodowych, które pozwalają na łączenie teoretycznego aspektu nauczania prawa z praktyką, zwłaszcza na styku polskiego systemu prawa krajowego z prawem międzynarodowym. W tym zakresie, studenci i aplikanci mają możliwość praktycznego zapoznania się z zawodem radcy prawnego i wykorzystywania nabytej wiedzy podczas staży studenckich, które mogą realizować w Honorowym Urzędzie Konsularnym Estonii w Białymstoku, którego jestem kierownikiem.

6.2.Osiągnięcia organizacyjne i na rzecz popularyzacji nauki

Kompleksowy wykaz osiągnięć organizacyjnych oraz na rzecz popularyzacji nauki przedstawiony został w Załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Iwony Wrońskiej

W tym miejscu, chciałabym podkreślić jedynie kluczowe elementy w zakresie osiągnięć organizacyjnych oraz na rzecz popularyzacji nauki.

Po pierwsze, doświadczenie w organizacji konferencji naukowych oraz warsztatów, tak krajowych, jak i międzynarodowych. Konferencja prawnicza odbywająca się corocznie w Gawrych Rudzie – poświęcona merytorycznie zagadnieniom aktualnych potrzeb zmieniającego się prawa gromadzi przedstawicieli wszystkich samorządów prawniczych z województwa podlaskiego, jak i z całej Polski, przedstawicieli polskiej nauki, służ mundurowych oraz reprezentantów służb konsularnych i dyplomatycznych akredytowanych w Polsce. Od wielu lat współorganizuję także konferencje Okręgowej Izby Radców Prawnych w Białymstoku, odbywające się cyklicznie na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Wielokrotnie pełniłam na konferencjach naukowych rolę moderatora oraz prelegenta.

Po drugie, istotne dla mojego rozwoju zawodowego są doświadczenia związane z udziałem w naukowo – dydaktycznych projektach finansowanych z funduszy Unii Europejskiej, Funduszu Wyszehradzkiego oraz innych. W ramach realizowanych projektów, również jako opiekun merytoryczny Centrum Dokumentacji Europejskiej w Białymstoku, podejmuję dodatkowe inicjatywy edukacyjne kierowane nie tylko do studentów, ale również do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, nauczycieli oraz słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Inicjatywy te służą popularyzacji wiedzy o Unii Europejskiej i międzynarodowej ochronie prawa człowieka. W tym zakresie byłam również współorganizatorem i ekspertem Festiwalu Filmów o Prawach Człowieka Watch Docs, cyklicznie odbywających się na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

Po trzecie, wniosłam istotny wkład w powołanie instytucji Mecенatu Naukowego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Byłam współautorem tej inicjatywy, a moje zaangażowanie zaowocowało opracowaniem projektu umowy mecenatu naukowego, a następnie pozyskaniem podmiotów, które objęły mecenat naukowy nad Wydziałem Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Efektem podjętych działań stało się trwałe zaangażowanie podmiotów gospodarczych w rozwój i upowszechnianie nauki na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

Po czwarte, do ważnych osiągnięć zaliczam również powołanie z mojej inicjatywy Centrum Badań nad Państwami Bałtyckimi na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, gdzie pełnię funkcję kierownika. Powołanie tego Centrum wiązało się bezpośrednio z pełnieniem przeze mnie funkcji Konsula Honorowego Estonii w Białymstoku. Dostrzegając ważną perspektywę podjęcia badań naukowych nad Estonią, jak i innymi państwami bałtyckimi, podjęłam inicjatywę ich rozwoju, jak również poszerzenia współpracy naukowej z ośrodkami naukowymi i innymi podmiotami z państw nadbałtyckich. W tym zakresie pozostaję w stałej współpracy z Ambasadą Estonii w Polsce, jak i Ambasadą Rzeczypospolitej Polskiej w Estonii, z którymi aktualnie opracowuję projekt podjęcia szerokich badań interdyscyplinarnych, m.in. uwzględniających wykorzystanie estońskich archiwów państwowych.